LETTER AND SPIRIT: A PLEA FOR AN ONTOLOGICAL HERMENEUTICS

Liviu Ursache, PhD Student, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: People are what they think, or better said, what they believe. If one press this thought further on, he/she will discover that people believe what they interpret. Thus, hermeneutics is the foundation for everything one holds on to. It follows that it is imperative that one needs to know how to interpret a text, a symbol, a movie, a culture etc.

The meaning of the word „hermeneutics" is quite simple, denoting, at its origin, the science and the art of interpretation of a text. In the last decades, however, the term became very widely used. Consequently, it covers different levels of reflections, a phenomenon that permeates the whole culture. There have been many attempts to squeeze this phenomenon into a certain structure, some with good results. It is my understanding, however, that a good way to look into the past and the present of hermeneutics, is in terms of „letter" and „spirit". The former concept deals with the technics involved in the exegesis, while the latter takes the results from the former and impact one's worldview. The two approaches must go hand in hand together and when that happen one can speak of an ontological hermeneutics.

Keywords: hermeneutics, letter, spirit, understanding, ontological.

Termenul „hermeneutică", scria Moises Silva, „a cunoscut o popularitate din ce în e mai mare în ultimele decenii. Ca urmare, a ajuns să fie întrebuințat în toate felurile cu putință. Dat fiind faptul că atât de mulți scriitori îl folosesc, el pare să fi devenit o țintă mișcătoare".[1] Sensul cuvântului „hermeneutică" este relativ simplu, aceasta fiind știința și arta interpretării textelor vechi sau știința interpretării fenomenelor culturii spirituale. Gadamer este de acord cu această înțelegere a termenului, dacă se are în vedere începuturile acestei științe. Totuși, el precizează că acest cuvânt „acoperă niveluri de reflecție foarte diverse, așa cum s-a întâmplat adesea cu astfel de cuvinte care provin din greacă și care au găsit o cale de acces în limbajul nostru științific".[2]

Etimologia cuvântului „hermeneutică" indică spre Hermes, mesagerul divin care transmitea oamenilor mesajele de la Zeus. Așadar, interpretarea, ca practică, își are originile în cultura greacă clasică. Activitatea de ἑρμηνεία[3] (*hermeneia*) constă în aceea că interpretul traduce într-o limbă inteligibilă un fapt exprimat într-o altă limbă sau într-un mod neinteligibil.

[1] Moises Silva și Walter C. Kaiser Jr, *Introducere în Hermeneutică*, Ed. Logos, Cluj-Napoca, 2006, p.18.

[2] Hans G. Gadamer, *Adevăr și metodă*, Editura Teora, București, 2001, p.433. Gadamer vorbește despre această hermeneutică „din vechime" care nu ține atât de știință cât mai degrabă de „comportamentul practic al judecătorului sau preotului cu formație științifică și serveau acestuia drept comportament." Prin aceasta Gadamer vrea să arate că aflarea adevărului nu ține atât de metodă cât de înțelegerea fenomenului într-un anumit context dat.

[3] Grecii considerau că unul din darurile date oamenilor, pe lângă cel al rațiunii și priceperii era darul creativ al ἑρμηνεία, (Xenofon, *Memorabilia Socratis*, IV, 3, 12). Platon, la rândul lui considera că poetul nu a scris de la sine ci el este doar un interpret al divinității (Platon, *Ion*, 534 b, e). Platon îl influențează și pe Philon, care considera că profeții sunt interpreții lui Dumnezeu. Moise, profetul desăvârșit, a fost umplut de Spiritul lui Dumnezeu pentru a ἑρμηνεὺς τῶν χρησμῳδουμένων (De Decalogo, 175).

BDD-A22386 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:31 UTC)

Întotdeauna, realizarea hermeneuticii este o transpunere dintr-o lume în alta, din lumea zeilor în lumea oamenilor. Aşadar, interpretarea depindea de calităţile celui care transmitea mesajul, fapt ce aducea subiectivitate în procesul interpretării.

Chiar de la începutul hermeneuticii, ca disciplină, se pot identifica abordări diferite în interpretare, unele şcoli arătând un interes mai mare pentru „literă" şi altele pentru „spirit". În acest articol voi arăta, că deşi în istoria patristică şi medievală a hermeneuticii se pot identifica tensiuni între cele două abordări ale textului, hermeneuţii căutau să adopte o perspectivă echilibrată. Adevărata provocare, însă, o constituie perioada modernă şi postmodernă când interpreţii se declară pentru una din cele paradigme, cu precădere interpretarea tehnică. La sfârşitul acestui studiu voi da ca exemplu la tendinţa de ştiinţificare a hermeneuticii pe Henri de Lubac, un interpret contemporan care a ştiut să păstreze un raport echilibrat între literă şi spirit, pledând, însă, pentru superioritatea celei de-a doua.

Raportul dintre „literă" şi „spirit" în stadiile iniţiale ale hermeneuticii

Cel care avea să influenţeze în mod fundamental evoluţia hermeneuticii a fost Origen. Alexandria avea deja o bogată tradiţie în interpretare atunci când acesta a început să scrie. Oraşul se putea lăuda cu cea mai mare comunitate evreiască din diaspora, aici a fost tradusă Septuaginta şi tot în acest oraş egiptean a trăit şi filosoful evreu Philon, care a influenţat interpretarea lui Origen şi a şcolii alexandrine. Trăsătura majoră a acestei şcoli era interpretarea alegorică, care avea rădăcinile în sistemul filosofic platonic. Philon a căutat să „armonizeze revelaţia divină cu filosofia".[4] El asemăna textul cu o fiinţă umană; aceasta are trup (sensul literal) şi suflet (sensul alegoric). Alături de Philon, o altă personalitate, care a influenţat gândirea alexandrină, a fost Clement, predecesorul lui Origen. Clement susţinea o interpretare pe două niveluri a Scripturii: literală (care corespundea trupului uman) şi spirituală (care corespundea sufletului).[5]

Ca succesor al lui Philon şi Clement, Origen a scris foarte mult, mai ales comentarii asupra cărţilor biblice, în care se poate observa modelul alegoric de interpretare. Origen a dezvoltat modelul preluat de la predecesorii săi adoptând o paradigmă cu trei sensuri sau înţelesuri: literal (trup), spiritual (suflet) şi moral/etic (spirit):

trebuie să se aibă în vedere trei moduri în care cuvintele divine pot fi înţelese – aceasta pentru ca fiecare să fie edificat de trupul Scripturii; cel mai comun sens este cel istoric: în timp ce, dacă cineva începe să facă progres considerabil şi poate vedea dincolo de acest sens el poate fi edificat de sufletul Scripturii. Iarăşi, cei care sunt desăvârşiţi, cei despre care apostolul spune „totuşi, ceea ce propovăduim noi printre cei desăvîrşiţi, este o înţelepciune; dar nu a veacului acestuia, nici a fruntaşilor veacului acestuia, cari vor fi nimiciţi. Noi propovăduim înţelepciunea lui Dumnezeu, cea tainică şi ţinută ascunsă, pe care o rînduise Dumnezeu, spre slava noastră, mai înainte de veci" (1 Cor 2:6-7) toţi aceştia sunt edificaţi prin legea spirituală.[6]

Tot Origen spunea:

[4] Everett Ferguson, *Church History, Volume 1: From Christ to Pre-Reformation*, Zondervan, Grand Rapids, 2005, p.129.
[5] William W. Klein, Craig Blomberg and Robert Hubbard, *Introduction to Biblical Interpretation*, Thomas Nelson, Nashville, 2004, p.38.
[6] Origen, *De principiis*, IV, 11.

BDD-A22386 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:31 UTC)

Așa cum omul este format din trup, suflet și spirit la fel este și Scriptura, care a fost dată prin grație divină pentru mântuirea omului.[7]

Pentru Origen, sensul alegoric avea o implicație practică, exista un înțeles moral sau etic în spatele fiecărui text; pericopele erau astfel structurate încât interpretul era provocat la acțiune. Deși nu neagă sensul istoric al textelor biblice, Origen susține că toate textele biblice au un sens spiritual, dar nu toate au și un sens literal: „Într-adevăr, acest aspect nu poate fi trecut cu vederea și anume că unele pasaje din Scriptură unde acest „trup", așa cum l-am numit noi, acest sens istoric, nu poate fi găsit întotdeauna."[8] Astfel, sensul literal poate fi important dar sensurile alegorice și morale sunt cele mai importante. El privește sensul spiritual superior celui literal întrucât omul nu poate fi îmbogățit cu nimic prin acesta din urmă.

La polul opus față de școala alexandrină se află școala antiohiană. secolului al III-lea. Cuvântul de ordine al acestei școli era *theoria*, termen care vine de la înțelesul cuvântului grecesc „a vedea".[9] Ei susțineau că sensul spiritual nu poate fi separat în niciun caz de sensul literal. Un eveniment din Scriptură avea un singur înțeles care era în același timp atât literal, cât și spiritual, istoric și tipologic.

Evenimentul istoric însuși este vehicolul necesar pentru adevărul spiritual și respectiv teologic. Spre deosebire de alegorie, ea insista că evenimentul istoric este indispensabil ca mijloc ales de Dumnezeu pentru a exprima adevărul Său etern. Trebuie să se facă diferența între hermeneutica școlii din Antiohia și metoda istorico-critică; părinții antiohieni nu ar fi împărtășit niciodată presupozițiile de bază ale criticii istorice moderne, potrivit cărora știința sau arta exegezei este în esență disciplină istorică și nu una teologică.

Spre deosebire de interpretarea alegorică, reprezentanții școlii antiohiene considerau evenimentul istoric ca fiind întotdeauna mijlocul ales de Dumnezeu pentru ca adevărul să fie descoperit. Cu alte cuvinte, „scopul exegezei era, în aceeași măsură, iluminarea spirituală și doctrinară și elucidarea informațiilor istorice și filologice".[10]

Augustin a fost și el un susținător al abordării alegorice și, la fel ca Origen, a fost adeptul celor două sensuri ale textului: literal și respectiv alegoric. Primul sens este important întrucât oferă suportul pentru cel de-al doilea. Augustin credea că ar fi imposibil să existe o interpretare fără un sens literal al textului. Astfel, el considera că textul este un referent obiectiv, el protejează împotriva unor interpretări eronate.

Augustin căuta în text înțelesul pe care l-a intenționat autorul. El nu se limita la ceea ce textul comunica ci era interesat să descopere ideea din spatele textului pe care autorul a intenționat-o pentru cititorul său:

O metodă cu privire la adevărul despre lucruri și alta cu privire la înțelesul a ceea ce se spune. Pentru că pe de-o parte noi căutăm adevărul; dar pe de-altă parte ceea ce Moise, adevăratul slujitor al credinței Tale, ar fi vrut ca cititorul și ascultătorul să înțeleagă prin aceste cuvinte.[11]

[7] *Ibidem*.
[8] *Ibidem*, 12.
[9] Moises Silva și Walter C. Kaiser Jr, *op. cit*, p. 252.
[10] *Ibidem*, p.253.
[11] Augustin, *Confesiuni*, Cartea XII, Capitolul XXIII

BDD-A22386 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:31 UTC)

Augustin avea însă o abordare mai echilibrată decât Origen, el credea că în abordarea unui text prima interpretare este cea literală și numai în cazul în care aceasta nu are sens atunci pasajul trebuie să fie interpretat în mod figurat. Se poate spune că Augustin era mai „literalist" decât Origen. Acesta credea că interpretul are de câștigat dacă studiază din greu pentru a înțelege figurile de stil din text. Această diferență dintre cei doi este destul de importantă întrucât interpretările celui dintâi nu au fost întotdeauna văzute ca ortodoxe, în timp ce doctrina lui Augustin este acceptată în Biserică.

Principiile de interpretare ale lui Augustin sunt prezentate în cartea *De Doctrina Christiana.*[12] Una din preocupările sale este cea a semnelor în interpretare, adică a cuvintelor care descriu un anumit lucru sau ființă.

Sunt două cauze care determină ca ceea ce este scris să nu fie înțeles: acesta este ascuns fie de semne necunoscute sau ambigui. Semnele sunt fie literale sau figurative. Sunt literale atunci când sunt folosite pentru a indica anumite obiecte, pe care ar trebui să le reprezinte […] Semnele sunt figurative atunci când ele sunt folosite pentru a indica altceva decât acele obiecte pe care ar trebui să le reprezinte.[13]

Gadamer comentează pe același subiect:

O astfel de universalitate este întâlnită deja în doctrina semnificației a lui Augustin și a lui Toma, în măsura în care ei considerau semnificația semnelor (a cuvintelor) ca fiind depășită de semnificația faptelor (*Sachen*) și justificau astfel trecerea dincolo de *sensus litteralis.*[14]

Având în vedere citatul de mai sus Hall consideră că interpretarea lui Augustin nu este una alegorică cât mai degrabă literală întrucât preocuparea pentru sensul semnelor este o dovadă a recunoașterii de către Augustin a diverselor figuri de stil într-o hermeneutică literală.[15]

Una din laturile importante în interpretare este cea sufletească. Augustin pune accent pe disciplinele spirituale ca mod de înțelegere mai profundă a înțelesului textului. Augustin este de părere că pentru a vedea pe Dumnezeu trebuie ca sufletul să fie purificat.

Augustin prezintă în *De Doctrina Christiana*, cu ajutorul unor reprezentări neoplatonice, ascensiunea spiritului deasupra sensului literal și a celui moral, către sensul religios. Astfel, el rezolvă problema dogmatică reunind sub un punct de vedere unitar moștenirea hermeneutică antică.[16]

---

[12] În *De Doctrina Christiana, Cartea I, Capitolul I.*Augustin arată că cele cinci pâini și cei doi pești indică într-un mod alegoric harul lui Dumnezeu prin care răsplătește eforturile omenești. Apoi în Cartea II, Capitolul VI afirmă că dacă interpretul lucrează din plin Dumnezeu îl răsplătește cu interpretarea corectă a textului, care altfel ar rămâne ascunsă.

[13] Augustin, *De Doctrina Christiana*, cartea II, cap 10. Augustin dă și exemple pentru a clarifica afirmația pe care o face. Astfel, așa cum scrie în Scriptură „să nu legi gura boului când treieră" (Deut 25:4; 1 Tim. 5:18), „bou", în accepțiunea lui Augustin este un semn figurativ întrucât el nu face referire la animalul domestic cât mai degrabă la un învățător sau predicator. Pentru a putea face mai bine distincția între cele două tipuri de semne, Augustin propune cunoașterea limbilor biblice, mai ales greaca și ebraica. În cap 13 el spune „nu că aceasta ar fi suficient, ci pentru că le putem folosi pentru a corecta libertatea sau eroarea celor care, în traducerea lor, au ales să traducă idea și nu atât cuvintele". În capitolul 14 Augustin pledează și pentru o varietate de traduceri „în acest aspect, numărul mare de traducători sunt de mare ajutor, dacă textele lor sunt analizate atent."
Capitolul 18 arată că niciun ajutor nu trebuie privit ca de prisos, chiar dacă vine de la o sursă profană. Cap 28, par. 42 „orice am învățat din istorie despre timpurile din trecut ne poate ajuta foarte mult la interpretarea Scripturii."

[14] Gadamer, *op.cit.*, p.446

[15] Christopher A. Hall, *Reading Scripture with the Church Fathers,* IVP Academic, Downers Grove, 1998, p.119.

[16] Gadamer, p.434.

BDD-A22386 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:31 UTC)

Raportul dintre „literă" și „spirit" în perioada modernă

În excelenta sa carte de hermeneutică, *Adevăr și Metodă*, Hans Gadamer delimitează „hermeneutica filosofică" de „hermeneutica clasică". O dată cu conturarea unei noi hermeneutici, Don Carson identifică trei aspecte majore care caracterizează acest fenomen, în perioada modernă (sau științifică).[17] În primul rând se remarcă o separare fundamentală între subiectul și obiectul cunoașterii. Dacă un subiect diferă sau contrazice ceea ce cunoaște un alt subiect despre același obiect sau domeniu, atunci obiectivitatea cunoașterii sale este pusă sub semnul întrebării. Cunoașterea poate fi verificată prin metode științifice. Este vorba, așadar, de separarea carteziană subiect/obiect.

O altă caracteristică a modernității este și aplicarea unei metode pentru a-i conduce pe interpreți din întuneric la lumină şi la adevăr. Astfel, se putea vorbi despre conceptul de adevăr care transcende subiectul; acesta trebuie să-l descopere în munca sa de interpret. Cei mai mulți gânditori din perioada modernității au fost de părere că se poate vorbi despre adevăr absolut și își construiau teoriile pe o fundație comună: existenta unor adevăruri evidente. Hermeneutica era înțeleasă ca știință a interpretării în care subiectul interpreta obiectul; adică textul. Era necesară o metodă riguroasă. Științele moderne au construit baze pentru explicarea diferitelor lucruri – separare mare între realitate și opinie: știința are de a face cu realitatea în timp ce religia (și aici pot fi incluse toate disciplinele umaniste) aproape în totalitate cu opiniile.

Friedrich Schleiermacher considera că scopul hermeneuticii era reconstruirea mesajului original al autorului. Cheia interpretării era să se ajungă la un numitor comun între subiect și obiect, adică între cititor și text. El afirma că gândirea este dependentă și legată sau chiar identică cu limbajul; sensul este în folosirea cuvintelor și există o diferență adâncă între oameni la capitolele limbaj, concepte și intelect.

Interpretarea potrivită are întotdeauna două fețe: una lingvistică și cealaltă psihologică. Sarcina interpretării lingvistice constă în abordarea textului în funcție de regulile care reglementează limbajul; interpretarea psihologică se focalizează asupra stării de spirit a autorului. Interpretarea lingvistică se preocupă cu ceea ce este comun sau împărtășit în limbaj; interpretarea psihologică cu ceea ce este distinctiv unui anumit autor.

Înțelegerea nu este ceva ce se întâmplă dintr-o dată, ci este progresivă. Într-o analiză literară Schleiermacher recomandă ca interpretul să citească și să explice fiecare parte din întreg până se ajunge la o înțelegere generală aproximativă a textului. După înțelegerea ansamblului se trece la „rafinarea" înțelesurilor inițiale a părților. Acestea, la rândul lor, contribuie la o interpretare de ansamblu mai bună, care apoi poate fi reaplicată pentru o interpretare mai bună a anumitor părți și tot așa mai departe.

Începând cu Wilhelm Dilthey hermeneutica experimentează o „turnură ontologică"[18]. Contribuția lui la hermeneutică stă în faptul că leagă aceasta de științele umane și astfel se pregătește trecerea către ontologie. Pentru el interpretarea presupune unirea subiectului și obiectului într-un act istoric al înțelegerii. Cititorii sunt într-o poziție mai privilegiată decât autorii din punct de vedere al înțelegerii textului. Întrucât cititorii se intersectează cu mintea

[17] Don A.Carson *The Gagging of God*, Zondervan, Grand Rapids, 1996, p.66.

[18] Ramberg, Bjørn and Gjesdal, Kristin, *Hermeneutics*, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2013 Edition), Edward N. Zalta (ed.), http://plato.stanford.edu/archives/sum2013/entries/hermeneutics/ *accesat la 20.09.2014.*

BDD-A22386 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:31 UTC)

autorilor şi aduc cu ei mai multe tehnici de interpretare aceştia pot recrea înţelesuri care merg mai adânc decât au realizat vreodată autorii.[19]

Textul are sens doar atunci când interpreţii îl pot aborda şi pot găsi semnificaţie pentru viaţă şi astfel, ei limitează adevărul la ceea ce ei consideră că ar corespunde cu experienţa personală. Noua hermeneutică, așa cum este în special cunoscută în literatura americană, îşi îndreaptă atenţia mai mult spre cum ar putea textele vechi să comunice cu putere şi prospeţime în ziua de azi. Ea studiază textul prin lentile contemporane. Din moment ce realitatea este flunctuantă, înţelesul unui text nu poate fi precis şi nici autoritar. Se pune accent pe capacitatea creativă a interpretului de a aborda un text pentru că el nu mai este constrâns de grilele de interpretare tradiţionale şi dogmatice.

Caracteristica acestei hermeneutici este slăbirea distincției între subiect și obiect. Interpretul care abordează un text aduce cu el un întreg bagaj cultural și lingvistic. „Chiar și întrebările pe care interpretul le pune (sau eșuează să le pună) textului reflectă limitările impuse de acel bagaj; acestea vor da formă răspunsurilor care vin din text ca și modul în care hermeneutul le interpretează.”[20]

Se asigură, astfel, un dialog între subiect și obiect pentru ca întrebările pe care și le pune interpretul și răspunsurile pe care și le dă îl determină pe acesta din urmă să vadă în mod diferit lucrurile; această interacțiune determină un proces prin care se conturează cercul hermeneutic. Unii autori preferă expresia de „spirală hermeneutică”[21] pentru a arăta că interpretul nu are de-a face cu un cerc vicios. Astfel, pe măsură ce interpretul interacționează din ce în ce mai mult cu textul înțelegerea acestuia se apropie din ce în ce mai mult de ceea ce a intenționat autorul.

Chiar dacă distincția dintre subiectul și obiectul hermeneuticii nu este așa de clar delimitată, totuși, hermeneutul se poate întreba întotdeauna care ar fi intenția autorului prin prisma informațiilor găsite în text. Rolul acestei noi hermeneutici este conștientizarea diferenței dintre înțelegerea textului și textul însuși. Aceasta ne învață că suntem limitați și că trebuie să fim conștienți de prejudecățile noastre atunci când abordăm un anumit text.

Raportul dintre „literă” și „spirit” în opera lui Henri de Lubac

Henri de Lubac, filosof și teolog francez, care a trăit în secolul XX, poate fi considerat o autoritate în domeniul hermeneuticii. Operele sale în domeniul exegezei (*Exegese Medievale* și *Histoire et Esprit*) sunt cărți de referință pentru cel care vrea să raportul dintre „literă” și „spirit” în perioadele patristice și medievale, dar și în modul în care principiile acestui raport pot fi transferate în perioada contemporană.

Henri de Lubac credea că interpretul nu trebuie să fie încadrat în niște scheme fixe de interpretare care blochează procesul cunoașterii și mai ales a impactului mesajului în lumea contemporană. El punea accentul pe „spiritul” sau principiul tradiției și era convins că în momentul în care acest principiu va fi adoptat problemele contemporane vor fi abordate după modelul tradițional, legând astfel, viața cotidiană de moștenirea creștină. Aceasta nu presupune,

[19] Grant R. Osborne, *The hermeneutical spiral: A comprehensive introduction to biblical interpretation*, InterVarsity Press, Downers Grove, 2006, p.468.
[20] Don A. Carson, *Exegetical Fallacies*, 2nd edition, Baker Books, Grand Rapids, 1996, p.126.
[21] Grant R Osborne, *op.cit.* Acest autor susține că hermeneutica este o spirală de la text la context – o mișcare dintre orizontul textului și cel al cititorului care se apropie din ce în ce mai mult de intenția textului și semnificația lui pentru astăzi. Osborne își dezvoltă argumentul în fiecare din cele trei secțiuni ale sale: hermeneutică generală (gramatică, semantică, sintaxă și context), genurile de literatură și hermeneutică aplicată.

BDD-A22386 © 2014 “Petru Maior” University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:31 UTC)

aşadar, un spirit melancolic, cât mai degrabă abordarea problemelor contemporane cu ajutorul resurselor de care dispune comunitatea creştină.

De Lubac arată în mod constant faptul că neo-scolasticismul a separat metodologia de spiritualitate. Dimpotrivă, metodologia patristică şi tomistă a menţinut contactul cu problemele contemporane. Aceştia au interpretat tradiţia în folosul generaţiei lor. Munca lor hermeneutică a constat în re-gândirea tradiţiei în limbajul generaţiei lor. Pentru ei, hermeneutica nu era doar o chestiune teoretică. Aşadar, scopul hermeneuticii este să inventeze, să reformuleze tradiţia în limbajul generaţiei contemporane. Exegeza sa este o reacţie la tendinţele vremii de a separa *theoria* de *praxis*. El notează că teologia speculativă a vremii sale nu doar că era ruptă de dimensiunea pastorală dar nici măcar nu avea de a face cu viaţa spirituală.

Intepretarea lubaciană este una spirituală, etichetată de unii opozanţi drept „nouă teologie". Reprezentanţii acestei mişcări au căutat să demonstreze relevanţa hermeneuticii patristice şi impactul gândirii antice asupra problemelor contemporane. Scopul era, aşadar, să facă o legătura între trecut şi prezent într-o nouă dimensiune, dată fiind impactul raţionalismului. Scopul nu era doar unul istoric, de redescoperire a scrierilor din trecut. Astfel au apărut *Sources Chrétiennnes*. Doar o cunoaştere profundă a tradiţiei este o cerinţă pentru reformulare, altfel, aceasta poate duce departe de creştinism. Provocarea nu este atât de aduce ceva nou cât mai degrabă mai autentic prin prisma provocărilor contemporane. Aşadar, se poate vorbi de o cunoaştere mai adâncă. În acest sens lucrurile sunt „noi". De altfel reprezentanţii „noii teologii" nu aveau o perspectivă prea bună despre tot ceea ce era „nou", în sensul depărtării de la tradiţie.

Se pot aminti câteva din aporturile noii teologii la hermeneutică, mişcare din care făcea parte şi Henri de Lubac. Pentru aceştia o importanţă majoră o avea redescoperirea tradiţiei, fără vreo precizare la o perioadă anume. Însă, deşi erau interesaţi în reconstituirea trecutului, acesta nu era scopul lor ultim ci mai degrabă aportul trecutului în înţelegerea prezentului. Astfel aceştia refac legăturile dintre dogmatică, teologie istorică, spiritualitate şi viaţa de zi cu zi. De asemenea se poate vedea o similaritate cu perspectiva lui Gadamer cu privire la fuziunea orizonturilor. Aceasta presupune o interpretare literală care nu urmăreşte atât să aducă lucrurile trecutului în lumina prezentului cât mai degrabă să aducă ceea ce este esenţial din trecut în prezent cu implicaţii personale. Chiar şi tradiţia scolastică este luată în considerare. Fără îndoială, impactul cel mai mare a fost reinterpretarea lui Toma de Aquino. De Lubac scria: „îngropat sub cinci secole, ignoranţa este răul cel mai mare de care suferă scolasticismul. Pentru a vindeca această stare de fapt a lucrurilor trebuie să fim atenţi la ceea ce ne învaţă istoria."

Jaroslav Pelikan consideră că reprezentanţii „noii teologii" sunt cei mai creativi, dar în acelaşi timp, cei mai tradiţionali din toată istoria creştinismului. Aceştia considerau, aşa cum aveau să arate atât Gadamer cât şi Ricouer că noi suntem într-o poziţie mai privilegiată decât cei din trecut în a înţelegere trecutul iar aceasta ne determină să răspundem mai bine în prezent. Se asigură astfel o mediere între trecut şi viitor.

De Lubac face referire la Kierkegaard care reacţionează la tendinţele de raţionalizare a teologiei, a atributelor transcendente ale lui Dumnezeu. De Lubac, împreună cu colegii săi, dă tonul contemplării Persoanei lui Dumnezeu, care, deşi se descoperă în Scriptură şi oamenii pot să-L cunoască într-un mod inteligent, totuşi El nu poate fi încadrat în limitele raţionale. Este o reacţie la neo-scolasticism. El se şi vede nevoit să scrie într-o perioadă când exegeza spirituală era ameninţată de simbolismul renaşterii, de exegeza liberală protestantă şi de asaltul. De Lubac

BDD-A22386 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:31 UTC)

apreciază valoarea exegezei științifice, dar, care nu ar trebui să ia locul celei spirituale. Ideal ar fi ca interpretul să aibă atât perspectiva științifică asupra textului dar și cea ontologică.[22]

Concluzie

Interpretând anumite texte, hermeneutul se interpretează pe sine. Aici se produce un fel de alegere reciprocă între text și interpret iar acest proces este cunoscut sub numele de *cerc hermeneutic.* Acesta poate să nu fie vicios doar atunci când textul abordat este considerat a fi sacru iar hermeneutul se raportează la el ca la o autoritate. Astfel, textul și interpretul nu vor putea schimba locurile ceea ce în cuvintele lui Ricoeur evidențiază o diferență de "altitudine"[23]. În cuvintele aceluiași filosof, sarcina hermeneuticii este de: „a căuta în textul însuși, pe de-o parte, dinamica internă care guvernează structura operei, pe de-altă parte, putința operei de a se proiecta în afara ei și de a naște o lume care este cu adevărat lucrul textului. Dinamica internă și proiecția externă constituie ceea ce eu numesc travaliul textului. Hermeneutica trebuie să reconstruiască acest dublu travaliu al textului."[24]

Henri de Lubac surprinde foarte bine acest „dublu travaliu" întrucât el apreciază inputul pe care-l aduce exegeza științifică dar nu se oprește aici întrucât el consideră că textul studiat trebuie să producă efect în viața hermeneutului. Cea mai adecvată metodă de interpretare a unui text, considera de Lubac era metoda alegorică, sau spirituală. Aceasta era metoda părinților bisericii și acesta trebuie să fie și "metoda actuală cea mai bună."

Bibliografie

Augustin,

Carson Don A., *Exegetical Fallacies*, 2nd edition, Baker Books, Grand Rapids, 1996.

De Lubac, Henri, *History and Spirit: The Understanding of Scripture according to Origen*, Ignatius Press, San Francisco, 2007.

Ferguson, Everett *Church History, Volume 1: From Christ to Pre-Reformation*, Zondervan, Grand Rapids, 2005.

Gadamer, Hans G., *Adevăr și metodă*, Editura Teora, București, 2001.

Hirsch, Eric, *Validity in Interpretation*, University of Chicago Press, Chicago, 1976.

Klein W.William, Craig Blomberg and Robert Hubbard, *Introduction to Biblical Interpretation*, Thomas Nelson, Nashville, 2004.

La Cocque, Andre și Paul Ricoeur, *Cum să înțelegem Biblia*, Editura Polirom, Iași, 2002.

_____, *De Principiis*, Ante-Nicene Fathers, vol.4, ed. Philip Schaff, Christian Classics Ethereal Library, Grand Rapids, 1885.

Osborne, Grant R., *The hermeneutical spiral: A comprehensive introduction to biblical interpretation*, InterVarsity Press, Downers Grove, 2006.

Ricoeur, Paul, *Interpretation Theory: Discourse and the Surplus Meaning*, Texas Christian University, Forth Worth, 1976.

_____, *Eseuri de hermeneutică*, Editura Humanitas, București, 1995.

[22] Lubac, *History and Spirit*, p.484.
[23] *Ibidem.*
[24] Paul Ricoeur, *Eseuri de hermeneutica*, p.28.

BDD-A22386 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:31 UTC)

_____, *The Hermeneutical Function of Distanciation*, Philosophy Today 17, 1973, pp.135–41.

Silva, Moises și Walter C. Kaiser Jr, *Introducere în Hermeneutică*, Ed. Logos, Cluj-Napoca, 2006.

Thiselton, Anthony C., *A New Hermeneutic, New Testament Interpretation: Essays on Principles and Methods,* ed. I. Howard Marshall, Eerdmans, Grand Rapids, 1977.

Wittgenstein, Ludwing, *Cercetări filosofice,* Blackwell Publishing, Chichester, 2009.

Surse internet

Benedict de Spinoza, *A Theologico-Political Treatise*, chapter VII – Of the Interpretation of Scripture, paragraph 136 pe http://www.sacred-texts.com/phi/spinoza/treat/tpt11.htm accesat la 16.05.2013.

Ramberg, Bjørn and Gjesdal, Kristin, *Hermeneutics*, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2013 Edition), Edward N. Zalta (ed.), http://plato.stanford.edu/archives/sum2013/entries/hermeneutics/ *accesat la 20.04.2013.*

Acknowledgement: Articol realizat în cadrul programului *Cercetători competitivi pe plan european în domeniul ştiinţelor umaniste şi socio-economice. Reţea de cercetare multiregională (CCPE)* - POSDRU/159/1.5/S/140863.

BDD-A22386 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:55:31 UTC)